

درک ضرورت، آزادی است

نقد و پژوهش: ناصر مناف

www.ketab.ir

نقدی بر کتاب

«تلاقی گاه ضرورت و آزادی»

نوشته دکتر کامران آقایی

وکیل دادگستری و مدرس دانشگاه شهید بهشتی

انتشارات شفيعی

سرشناسه	مناف، ناصر، ۱۳۳۶ -
عنوان و نام پدیدآور	درک ضرورت، آزادی است: نقدی بر کتاب تلاقی‌گاه ضرورت و آزادی نوشته کامران آقائی/نقد و پژوهش ناصر مناف
مشخصات نشر	تهران: انتشارات شفیعی، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	۱۵۹ ص.
شابک	978-622-5926-17-2
وضعیت فهرست نویسی	فیا
پادداشت	کتاب حاضر نقدی بر کتاب "تلاقی‌گاه ضرورت و آزادی: جستارهایی درباره حقوق و فلسفه" نوشته کامران آقائی است.
عنوان دیگر	نقدی بر کتاب تلاقی‌گاه ضرورت و آزادی نوشته کامران آقائی.
موضوع	آقایی، کامران، ۱۳۴۳ - . تلاقی‌گاه ضرورت و آزادی : جستارهایی درباره حقوق و فلسفه حقوق -- نقد و تفسیر
موضوع	حقوق -- فلسفه Philosophy -- Law حقوق -- روش‌شناسی Law -- Methodology
شناسه افزوده	آقایی، کامران، ۱۳۴۳ - . تلاقی‌گاه ضرورت و آزادی : جستارهایی درباره حقوق و فلسفه حقوق. شرح
رده بندی کنگره	۳۲۳
رده بندی دیویی	۳۴۰/۱
شماره کتابشناسی ملی	۹۲۶۵۶۶۵
اطلاعات رکورد	فیا
کتابشناسی	

درک ضرورت، آزادی است

نقدی بر کتاب تلاقی‌گاه ضرورت و آزادی

نقد و پژوهش: ناصر مناف

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۲

چاپ و صحافی: نقشینه

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۹۲۶-۱۷-۲

حق چاپ و نشر برای انتشارات شفیعی محفوظ است.

انتشارات شفیعی: تهران، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، ساختمان اردیبهشت، شماره ۶۵،

طبقه همکف، تلفن: ۶۶۴۹۴۶۵۴

فهرست مطالب

۱۴

۶	پیشگفتار
۸	تفکرات دکارت
۱۱	خردگریان قبل از دکارت
۱۳	زمینه تاریخی، تولد، عقل گرایی
۱۳	چیستائی عقل
۱۶	رسانس
۲۶	زوال فنوداليسم
۳۱	کلیسا چگونه صاحب فنود شد ؟
۳۲	تبدیل شدن کلیسا به قدرت سیاسی
۳۵	دگرگونی طبقات اجتماعی
۳۹	ظهور طبقه بورژوازی
۴۵	زمینه های اجتماعی ظهور متفکران
۴۶	تبعات اجتماعی و سیاسی و حقوقی تولد طبقه بورژوازی
۴۷	تولد مفهوم شهروندی
۴۸	مفهوم شهر
۵۴	فرانچسکو پتراک
۵۷	جووانی بوکاتچو (۱۳۱۳-۱۳۷۵)
۵۸	دانته
۶۰	نیکولو ماکیاولی (۱۵۲۷ - ۱۴۶۹)
۶۲	فلسفه های سیاسی قبل از ماکیاولی

- ۶۳..... آغاز قرون وسطی
- ۶۴..... لوکروس
- ۶۴..... سیسرون
- ۶۵..... سنکا (۳ ق.م ۶۵ - م)
- ۷۱..... لاکتانیوس
- ۷۲..... دولت و خانواده از نظر آبا کلیسا
- ۷۴..... مارکوس اورلیوس اوگوستینوس (۳۵۴-۳۹۵)
- ۷۵..... سن آگوستین مقدس
- ۷۶..... علت به وجود آمدن دولت، و عوامل سقوط امپراتوری روم
- ۷۸..... کلیسا و دولت
- ۸۰..... ظهور توماس آکویناس
- ۸۱..... تعریف دولت در نظر توماس آکویناس
- ۸۳..... تعریف مالکیت خصوصی و کار در نظر توماس آکویناس
- ۸۳..... اخلاق بورژوازی از نظر آکویناس
- ۸۵..... ظهور پدیده اجتماعی بنام کمون‌ها
- ۸۶..... کمون‌ها زمینه تولد فلسفه سیاسی جمهوری خواهی
- ۸۸..... مارسل دو پادو و نظریه جدائی قوا
- ۹۱..... تولد هنر دیپلماسی
- ۹۲..... دولت از نظر ماکیاولی
- ۹۴..... زمینه‌های اجتماعی کتاب شهریار
- ۹۵..... نویسندگان بعداز ماکیاولی
- ۹۷..... توماس مور و کیلی که فلسفه سیاسی نوشت
- ۹۹..... توماس مور، نقاد حکومت انگلستان
- ۱۰۲..... فرانسیس بیکن (۱۵۶۱-۱۶۲۶)

- ۱۰۵..... آیا مقوله اجتماعی آزادی، امر قائم به ذات است؟
- ۱۰۷..... مفهوم آزادی
- ۱۰۹..... قرارداد اجتماعی
- ۱۱۱..... توماس هابز، تئوریسین حزب، توری سلطنت طلب
- ۱۱۱..... ماهیت قرارداد اجتماعی در نظر توماس هابز
- ۱۱۶..... توماس هابز، سرانجام بر صندلی سلطنت طلبان نشست
- ۱۱۹..... مورد خطاب کتاب لویاتان کیست؟
- ۱۲۲..... مفهوم دولت، در نظریه توماس هابز و جان لاک
- ۱۲۵..... پیشینه تئوری قرارداد اجتماعی
- ۱۲۸..... مفهوم اراده عمومی در نظر روسو و سابقه آن
- ۱۲۸..... روسو در تقابل با روشنگری
- ۱۳۰..... وضعیت اقتصادی و سیاسی انگلیس در قرن ۱۷
- ۱۳۴..... حکومت در نگاه روشنگران فرانسه
- ۱۴۰..... روسو چه گفت؟
- ۱۴۱..... امانوئل کانت
- ۱۴۳..... وقتی، واقعیت اجتماعی، امیدهای یک فیلسوف را فرو می‌ریزند
- ۱۴۴..... دیوید هیوم
- ۱۴۷..... ضرورت چیست، و آزادی کدام است؟
- ۱۵۱..... ضرورت کور چیست؟
- ۱۵۲..... مخلص کلام
- ۱۵۴..... نمایه

به نام خدا

پیشگفتار

این نوشته، نقدی است بر مقاله «تلاقی گاه ضرورت و آزادی» نوشته دکتر کامرانی آقائی وکیل دادگستری و مدرس دانشگاه شهید بهشتی. نویسنده محترم، عنوان کتاب را از دومین مقاله خود در بخش «فلسفه حقوق» برگزیده است. که در این مقاله، مقولاتی چون: دولت، حقوق، عصر روشنگری، قرارداد اجتماعی، مالکیت، آزادی را از دیدگاه اندیشمندانی هم چون، کانت، دیوید هیوم، روسو، توماس هابز، [عضو حزب توری سلطنت طلب] جان لاک [عضو حزب ویگ جمهوری خواه] بدون توجه به نقش تحولات اجتماعی، مورد بحث و کنکاش نویسنده قرار گرفته است.

عنوان کتاب این ذهنیت را ایجاد می کند که نویسنده مطلب را با بیان چیستی «ضرورت» و ارتباط آن با «آزادی» پی خواهد گرفت. اما از همان آغاز مقاله وارد توصیف عصر روشنگری، و بحث مفهوم قرارداد اجتماعی، میشود. و آن را بنیان فلسفه سیاسی دوران جهان معاصر می شمارد. و مطلب را با بحث از متد فکری دکارت، شروع و پرسیده میشود، علوم انسانی در ارتباط با متد اندیشه ریاض وار، در چه وضعیت بوده و یا هست؟

بنابراین بررسی تفکرات دکارت، که نویسنده محترم بدون ذکر نام این متفکر مقدم بر عصر روشنگری که متد خود را ریاضی وار معرفی کرده بود، به متد ایشان اشاره دارد. و علوم انسانی آن دوران را تحت تاثیر متد فکری او معرفی می کند. بی آنکه اندیشمندان پیش از دکارت را مورد توجه قرار داده باشد.

لازم به توضیح است، اندیشمندان عصر روشنگری در بررسی امور اجتماعی و علل تحولات اجتماعی به دو گروه فکری تقسیم شده بودند.

الف: متفکران قاره اروپا

ب: متفکران جزیره انگلیس

الف) متفکران قاره اروپا، در بررسی تحولات اجتماعی و تلاش در شناخت علل تحولات اجتماعی، به «عقل» یا «خرد» تاکید داشتند. بنابراین این اندیشمندان، تحت تاثیر خردگرایی اندیشمندان پیش از دکارت و شخص دکارت بودند، که در نوشتاری نویسنده محترم، اندیشمندان خردگرایی پیش از دکارت مورد توجه قرار گرفته است.

ب) اما در جزیره انگلیس، با مطرح شدن تفکرات فرانسیس بیکن در کتاب ارغنون جدید و بیان نظرات فیزیکی خود، و تحلیل جهان و اینکه بر طبیعت قوانینی حاکم است و برای تسلط بر طبیعت باید قوانین حاکم بر آن را شناخت، و اینکه تفکر متأزلی حاکم بر اندیشه‌ها، مغایر با این قوانین است.

این تفکر او روشنگران جزیره انگلیس، را به این نتیجه رسانده بود که، همان گونه که قوانینی بر طبیعت حاکم است، پس مسلماً جریان و تحولات اجتماعی نیز باید قوانین حاکم بوده باشد. پس در پی شناخت علل تحولات اجتماعی و قوانین آن رفتند.

تاریخ قاره اروپا و جزیره انگلیس این حقیقت را نشان می‌دهد که بررسی علل تحولات اندیشه‌ورزی در این دو مکان، بدون بررسی علل تحولات اجتماعی، ممکن نبوده و نخواهد بود. امری که در مقال نویسنده محترم مورد توجه قرار گرفته نشده است. تفکری که در کلیت خود، بر اذهان روشنفکران جامعه در بررسی تفکر اندیشه ویزان، حاکم بوده و هست. و پیوسته، ذهن را بر عینی ارجح دانسته‌اند.